

Regeringens proposition

1981/82: 66

om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar, m. m.;

beslutad den 29 oktober 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

CARL AXEL PETRI

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att avgifterna för bankernas vård av omyndigas värdehandlingar höjs. Avgifterna har varit oförändrade sedan år 1977. Vidare föreslås att bankerna får ta ut en särskild avgift för betalningspåminnelser som avser omyndigas fordringar.

De nya avgifterna skall enligt propositionen börja tillämpas den 1 januari 1982.

1 Riksdagen 1981/82. 1 saml. Nr 66

Kartong: S. 2 Not 2 tillkommer

S. 3, rad 33 Står: från överexekutor Rättat till: från kronofogdemyndighet

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 2 och 8 §§ lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

I fråga om inhemska värdehandlingar vare banken pliktig

1) att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning föres, dels ombesörja, att den omyndige där som ägare upptages, varvid tillika anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras, dels i fråga om aktier i avstämningsbolag eller sådant bolag på vilket lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering är tillämplig göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) respektive 12 § lagen om förenklad aktiehantering; dock att detta icke äger tillämpning i fråga om aktier som förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första punkten aktiebolagslagen eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering,

2) att lyfta ränta å obligation samt, där uppgift om tid och ort för vinstutdelning å aktie eller annat därmed jämförligt värdepapper kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, lyfta jämväl sådan utdelning,

3) att, om utlottning eller uppsägning av obligation tillkännagives i Post- och Inrikes Tidningar, därom underrätta förmyndaren samt i sådant fall, så ock då underrättelse om utlottning eller uppsägning meddelas av förmyndaren, uppbära betalning för utlottad eller uppsagd obligation,

4) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar företrädesrätt till teckning av ny aktie eller sådan obligation som avses i 5 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385) tillkommer den omyndige, därom underrätta förmyndaren samt efter framställning av denne verkställa teckningen och jämväl i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller obligationernas utbekommande eller ock föranstalta om försäljning av teckningsrätten,

5) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar ny aktie tillkommer den omyndige till följd av fondemission, vidtagna erforderliga åtgärder för aktiernas utbekommande,

6) att å skuldebrev eller annat fordringsbevis uppbära betalning av förfallna räntor och kapitalbe-
lopp, då betalning frivilligt er-
lägges, så ock, där uppgift om gäl-
denärens adress kan av banken
utan väsentlig omgång eller tidsut-
dräkt inhämtas eller eljest på förfrå-

6) att å skuldebrev eller annat
fordringsbevis uppbära betalning
av förfallna räntor och kapitalbe-
lopp, då betalning frivilligt er-
lägges, så ock, där uppgift om gäl-
denärens adress kan av banken
utan väsentlig omgång eller tidsut-
dräkt inhämtas eller eljest på förfrå-

¹ Lagen omtryckt 1976: 616.

² Senaste lydelse 1981: 782.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

gan meddelas av förmyndaren, hos gäldenären vid utebliven betalning verkställa enskilt krav och efter framställning av förmyndaren jämväl uppsägning.

gan meddelas av förmyndaren, vid utebliven betalning utfärda sådana betalningspåminnelser som är skäpligen påkallade för att ta till vara den omyndiges rätt samt efter framställning av förmyndaren jämväl verkställa uppsägning hos gäldenären,

7) att, när å pantbrev eller annan inteckningshandling belöper betalning vid fördelning av köpeskillingen efter exekutiv auktion eller av löseskilling eller annan ersättning med avseende å den intecknade egendomen, på framställning av förmyndaren förete handlingen och uppbära betalningen.

8) att, då eljest betalning belöper å nedsatt värdehandling, på framställning av förmyndaren förete handlingen, om det erfordras, och uppbära betalningen.

9) att, då å värdehandling uppburits kapitalbelopp, därom ofördröjligen underrätta såväl förmyndaren som överförmyndaren och, då medel eljest uppburits av banken, underrätta förmyndaren i den ordning, varom överenskommelse träffats med honom,

10) att, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vidtaga laga åtgärder för fordrans vidmakthållande.

11) att ombesörja anteckning om innehav av pantbrev eller annan inteckningshandling och, när överförmyndaren medgivit inteckningshandlings uttagande för annan åtgärd av inskrivningsmyndigheten, förete handlingen hos myndigheten,

12) att, när överförmyndaren samtyckt till att värdehandling eljest uttages för att företes hos myndighet eller tjänsteman, förete handlingen hos myndigheten eller tjänstemannen, samt

13) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar offentlig stämning utfärdats angående dödande av värdehandling, så ock då banken genom meddelande från kronofogdemyndighet erhållit underrättelse, att exekutiv auktion å intecknad egendom blivit utlyst, därom underrätta förmyndaren.

Beträffande utländska värdehandlingar vare banken ansvarig allenast för handlingarnas förvaring.

8 §

För den vård av omyndigs värdehandlingar, som enligt denna lag åligger banken, får banken betinga sig en årlig grundavgift, icke överstigande fyra kronor för varje påbörjat tusental kronor av handlingarnas värde, samt därutöver en tilläggsavgift icke överstigande tolv kronor dels för varje vid avgiftsperiodens början inneliggande handling, post av ensartade handlingar eller slutet konvolut, dels för varje deponering eller uttag under avgiftsperioden av sådana handlingar.

För den vård av omyndigs värdehandlingar som enligt denna lag åligger banken har banken rätt till en årlig grundavgift, som inte får överstiga fem kronor för varje påbörjat tusental kronor av handlingarnas värde. Grundavgift får dock alltid tas ut med etthundra kronor.

Därutöver har banken rätt till en tilläggsavgift

1. för varje vid avgiftsperiodens början inneliggande handling eller post av handlingar eller slutet konvolut med högst tolv kronor,

Nuvarande lydelse

Ha underåriga syskon gemensam förmyndare, skola syskonens värdehandlingar sammanräknas.

Den avgift, varom i första stycket sägs, innefattar ej ersättning för bankens särskilda utgifter till följd av uppdraget, ej heller för åtgärd, som banken efter särskilt avtal vidtagit.

För fordran å avgift eller ersättning, varom ovan sägs, äge banken innehålla vad av de nedsatta handlingarna i värde svarar mot fordringen. Banken äge ock för sådan fordran uttaga betalning av medel, som för den omyndiges räkning uppburits av banken.

Föreslagen lydelse

2. för varje deponering eller uttag under avgiftsperioden av sådana handlingar med högst tjugo kronor, samt

3. för varje skriftlig betalningspåminnelse som banken utfärdar enligt 2 § 6 med det belopp som gäller för en skriftlig betalningspåminnelse enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m. m.

Den avgift som avses i första stycket eller andra stycket 1 eller 2 innefattar inte ersättning för bankens särskilda utgifter till följd av uppdraget. I fråga om ersättning för andra åtgärder än sådana som åligger banken på grund av denna lag gäller vad som särskilt har avtalats.

För en fordran på avgift eller ersättning till följd av det uppdrag som banken har får banken innehålla de nedsatta handlingarna till den del de i värde svarar mot fordringen. Banken får också för en sådan fordran ta ut betalning ur de medel som banken har tagit emot för den omyndiges räkning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

2 Förslag till**Lag om ändring i föräldrabalken**

Häriigenom föreskrivs att 16 kap. 8 § föräldrabalken¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 kap.

8 §

Innehåller förteckning över omyndigs egendom uppgift å tillgångar som på grund av giftorätt, arv, testamente eller gåva tillfallit den omyndige, eller upptager årsräkning eller sluträkning sådana tillgångar, om vilka uppgift förut ej lämnats, skall vid förteckningen eller räkningen fogas

¹ Balken omtryckt 1978: 853.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

besannad avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev, om sådant finnes, så ock av bouppteckning, där den ej förut ingivits till överförmyndaren. Är handling, varom nu sagts, av vidlyftig beskaffenhet, må avskriften lämnas allenast i erforderliga delar.

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej äro nedsatta hos riksbanken eller annan bank efter vad i 15 kap. stadgas, skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna finnas i förmyndarens förvar. Innestå medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår, så ock i vad mån förbehåll gjorts att medlen må uttagas utan överförmyndarens samtycke. *Beloppet av medel, som innestå enligt motbok, må ock styrkas av två personer.*

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar som ej äro nedsatta hos riksbanken eller annan bank efter vad i 15 kap. stadgas, skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna finnas i förmyndarens förvar. Innestå medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas hur mycket som innestår, så ock i vad mån förbehåll gjorts att medlen må uttagas utan överförmyndarens samtycke.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-10-29

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Petri

Proposition om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar, m. m.

1 Inledning

Aktier, obligationer, pantbrev, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar som tillhör en omyndig skall enligt 15 kap. 8 § föräldrabalken sättas ned i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank, om handlingarnas värde sammanlagt överstiger ett belopp som motsvarar två gånger gällande basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Handlingarna skall förvaras och förvaltas av banken enligt lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar. För detta får banken tillgodoräkna sig avgifter enligt särskilda bestämmelser i lagen. Dessa avgifter fastställdes senast år 1976 (SFS 1976:616).

Värdehandlingar som tillhör en omyndig och som skall förvaltas av förmyndaren kan finnas i öppet förvar hos en bank utan att ha nedsatts enligt 15 kap. föräldrabalken. Även för sådana icke obligatoriska omyndigförvar tillämpas lagen om vård av omyndigs värdehandlingar på bankens förvaring och förvaltning.

I en skrivelse i juni 1981 till justitiedepartementet har Svenska Bankföringen hemställt om en höjning av avgifterna och om vissa andra ändringar i de bestämmelser som rör kostnaderna för bankernas vård. Vidare har föreningen föreslagit en mindre ändring i 16 kap. 8 § föräldrabalken när det gäller uppgifter om omyndigas inestående medel.

Över bankföringens skrivelse har yttranden lämnats av socialstyrelsen, bankinspektionen, utredningen (Ju 1977:08) om barnens rätt, överförmyndarnämnderna i Stockholm och Göteborg, Föreningen Sveriges överförmyndare, Svenska Sparbanksföringen och Föreningsbankernas bank.

2 Höjning av nuvarande avgifter för bankernas förvaltning av omyndigas värdehandlingar

2.1 Gällande rätt

Enligt 8 § första stycket lagen om vård av omyndigs värdehandlingar har en bank rätt till ersättning för den vård som åligger banken enligt lagen. Ersättningen utgår i form av grundavgift och tilläggsavgift.

Grundavgiften utgör per år högst fyra kr. för varje påbörjat tusental kronor av handlingarnas värde. *Tilläggsavgiften*, som inte får överstiga 12 kr., utgår dels för varje vid avgiftsperiodens början ineliggande handling, post av ensartade handlingar eller slutet konvolut, dels för varje deponeering eller uttag av sådana handlingar under avgiftsperioden. Om underåriga syskon har gemensam förmyndare skall syskonens värdehandlingar räknas samman.

2.2 Bankföreningens framställning

Mot bakgrund av de gångna årens kostnadsstegringar har bankföreningen hemställt att grundavgiften höjs till sex kr. för varje påbörjat tusental kronor av handlingarnas värde och att tilläggsavgiften höjs till 20 kr. Vidare anser föreningen att banken bör få ta ut en minsta avgift om 200 kr. per omyndigförvar.

Bankföreningen har vidare föreslagit att man slopar bestämmelsen om sammanräkning av värdehandlingar som tillhör underåriga syskon med gemensam förmyndare.

2.3 Föredragandens överväganden

Remissinstanserna har allmänt ansett en avgiftshöjning motiverad, men i fråga om höjningens storlek går meningarna isär. Bankinspektionen, överförmyndarnämnden i Göteborg och Föreningen Sveriges överförmyndare vill begränsa höjningen av grundavgiften till fem promille av handlingarnas värde. Bankinspektionen anser vidare att tilläggsavgiften per handling eller annan post kan behållas på nuvarande nivå men att "transaktionsavgiften" bör höjas till 20 kr. Från överförmyndarhåll förordas att höjningen av tilläggsavgiften begränsas till 15 eller 16 kr. Övriga remissinstanser har tillstyrkt bankföreningens förslag eller lämnat det utan erinran. Utredningen om barnens rätt har dock helt avstått från att uttala sig om avgifternas storlek.

Även jag finner det befogat med en viss höjning av ersättningen till bankerna för deras vård av omyndigas värdehandlingar. Av hänsyn till de omyndiga, som enligt lag är skyldiga att ha sina värdehandlingar nedsatta hos en bank, bör man dock gå fram med försiktighet.

I fråga om *grundavgiften* bör man enligt min mening kunna nöja sig med den höjning som bl. a. bankspektionen har förordat. Jag föreslår alltså att *grundavgiften* bestäms till högst fem kr. för varje påbörjat tusental kronor av handlingarnas värde.

När det gäller *tilläggsavgiften* finns det skäl att skilja mellan den avgift som hänför sig till antalet ineliggande handlingar m. m. och den avgift som avser särskilda transaktioner.

Den *tilläggsavgift* som hänför sig till antalet handlingar utgår f. n. för bl. a. varje "post av ensartade handlingar". I prop. 1975/76:170 om ändring i föräldrabalken, m. m. (s. 161) uttalade föredragande statsrådet att det citerade uttrycket skall tolkas så, att exempelvis aktier skall anses utgöra en post oavsett om det är fråga om aktier i ett eller flera bolag. Bankföreningen har i sin skrivelse framhållit att en sådan tolkning avviker från vad som tillämpas för övriga förvar och avsevärt försvarar en rationell hantering av depåerna. Enligt bankföreningen bör *tilläggsavgiften* i stället generellt kunna tas ut efter förebild av vad som gäller för andra förvar än omyndigförvar.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran i sak mot den föreslagna ändringen. Inte heller jag vill motsätta mig denna. Ändringen bör åstadkommas genom att det i lagtexten anges att *tilläggsavgiften* beräknas för varje vid avgiftsperiodens början ineliggande handling, post av handlingar eller slutet konvolut. Ändringen innebär att t. ex. aktier av samma slag i ett och samma bolag skall anses som en post av handlingar. Detsamma gäller obligationer av samma lån, pantbrev i samma egendom e. d. Aktier i skilda bolag skall däremot anses utgöra olika poster osv.

I förhållande till vad som nu gäller innebär den förordade ändringen en utvidgning av beräkningsunderlaget för den *tilläggsavgift* som hänför sig till antalet ineliggande handlingar m. m. Bl. a. med hänsyn till detta bör någon ytterligare justering i denna del inte göras. Själva avgiftsbeloppet, högst 12 kr., bör alltså behållas oförändrat.

Tilläggsavgiften för särskilda transaktioner utgår f. n. för varje deponering eller uttag av värdehandlingar. Jag anser i likhet med bl. a. bankspektionen att den högsta avgift som skall kunna tas ut bör höjas till 20 kr. för varje sådan tjänst under en avgiftsperiod.

Bankföreningens förslag angående värdehandlingar som tillhör underåriga syskon med gemensam förmyndare har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av praktiskt taget alla remissinstanser. Även jag ansluter mig till förslaget. Dessa handlingar bör alltså i avgiftshänseende i fortsättningen behandlas var för sig.

Bankföreningens förslag om att bankerna skall få ta ut en minsta avgift om 200 kr. per omyndigförvar har avstyrkts av flera remissinstanser. För egen del vill jag framhålla att redan de förslag som jag nu har lagt fram i fråga om *grundavgift* och *tilläggsavgifter* med gällande basbelopp på 17 300

kr. innebär att den sammanlagda avgift som en bank kan ta ut för ett obligatoriskt omyndigförvar i de flesta fall kommer att uppgå till omkring 200 kr. per år. För de icke obligatoriska omyndigförvarna gäller emellertid att avgiften per år kan bli avsevärt lägre och kanske inte ens motsvarar normal hyra för ett bankfack. Med tanke på dessa förvar finner jag det rimligt att fastställa en lägsta avgiftsnivå. En lämplig lösning är enligt min mening att bestämma ett lägsta belopp för grundavgiften. Jag föreslår därför en bestämmelse om att grundavgiften alltid skall utgå med minst 100 kr. per år.

Bankföreningen har i sin skrivelse begärt att tilläggsavgifterna skall inbegripa också en särskild avgift som får tas ut för aviseringar och inkasseringar avseende skuldförbindelser som banker har i förvar för omyndigas räkning. Denna fråga tar jag upp i nästa avsnitt.

3 Särskilda avgifter för vissa av bankernas förvaltningsåtgärder avseende omyndigas fordringsbevis

3.1 Gällande rätt

Om ett skuldebrev eller annat fordringsbevis med den omyndige som betalningsberättigad har satts ned i öppet förvar, gäller enligt 2 § 6 lagen om vård av omyndigs värdehandlingar att banken är skyldig att uppbära frivillig betalning av förfallna räntor och kapitalbelopp. För det fall att betalning uteblir, är banken enligt samma bestämmelse skyldig att verkställa "enskilt krav" hos gäldenären, under förutsättning att banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan få fram uppgift om dennes adress. Efter framställning av förmyndaren är banken också skyldig att verkställa uppsägning av fordringsförhållandet. Ersättning till banken för de nu nämnda förvaltningsåtgärderna innefattas, bortsett från bankens eventuella särskilda utgifter, i grundavgiften och tilläggsavgiften enligt 8 § första stycket.

Andra åtgärder med anledning av utebliven betalning, t. ex. lagsökning av gäldenären, regleras inte i 2 § 6. Sådana åtgärder åligger det banken att vidta först efter överenskommelse med förmyndaren. Banken har då rätt att uppbära särskild ersättning för åtgärderna (jfr 8 § andra stycket).

3.2 Bankföreningens framställning

Bankföreningen uppger i sin skrivelse att bankerna, i de fall då ett förvar innehåller en skuldförbindelse som innehas av den omyndige, verkställer aviseringar och inkasseringar avseende amorteringar och räntebetalningar på förbindelsen. Med hänsyn till de kostnader som är förenade med denna hantering anser föreningen att bankerna bör ha rätt att ta ut ersättning härför. Föreningen förordar att ersättningen bestäms till samma belopp som tilläggsavgiften.

3.3 Föredragandens överväganden

3.3.1 Omfattningen av bankernas förpliktelser vid utebliven betalning

När en gäldenär underlåter att betala sin skuld i rätt tid, är det ett normalt tillvägagångssätt att han först tillställs en enkel *betalningspåminnelse* i form av en påminnelseavi e. d. På detta stadium förekommer i allmänhet inte några egentliga påtryckningar mot gäldenären. Om en eller flera betalningspåminnelser inte leder till betalning, övergår hanteringen av fordringen vanligen till ett stadium då *inkassoåtgärder* vidtas mot gäldenären. I regel tillställs han då först ett skriftligt krav, i vilket anges en viss kortare tid inom vilken han skall betala sin skuld eller anmäla eventuella invändningar. Kravet är i allmänhet förenat med särskilda påtryckningar mot gäldenären för att förmå honom att betala, vanligen ett hot om att han annars kommer att utsättas för rättsliga åtgärder i form av lagsökning eller rättegång. Ger inte heller kravförfarandet resultat, vidtas *rättsliga åtgärder* mot gäldenären.

Indrivning av fordringar genom inkassoåtgärder och rättsliga åtgärder regleras numera i inkassolagen (1974:182). Efter en översyn av lagen har nyligen beslutats en del ändringar i den, vilka träder i kraft den 1 januari 1982 (prop. 1980/81:10, NU 30, rskr 429, SFS 1981:738). Genom dessa ändringar har begreppen "inkassoverksamhet" och "inkassoåtgärd" definierats närmare (jfr prop. 1980/81:10 s. 75–77). Med inkassoverksamhet avses sålunda enligt de nya reglerna indrivning av fordran genom krav eller annan inkassoåtgärd. Och med inkassoåtgärd förstås åtgärd som innebär annan påtryckning mot gäldenären än angivande av tid för betalning eller uppgift om att fordringen, om den inte betalas, kommer att överlämnas till någon annan för inkasso. Dessa ändringar innebär att en borgenär eller dennes ombud kan ge gäldenären "neutrala" betalningspåminnelser utan att det blir fråga om inkassoverksamhet som faller under lagen.

Beträffande omfattningen av en banks förpliktelser vid utebliven betalning gäller, som tidigare har nämnts, enligt 2 § 6 lagen om vård av ommyndigs värdehandlingar att banken är skyldig att verkställa "enskilt krav" hos gäldenären. Av förarbetena till den bestämmelsen, som infördes år 1924, framgår att syftet med det citerade uttrycket torde ha varit att från bankens skyldigheter utesluta endast sådana indrivningsåtgärder som förutsätter myndighets medverkan, t.ex. lagsökning eller rättegång (se lagberedningens betänkande den 30 september 1921 med förslag till revision av ärvdabalken, I: Förslag till lag om förmynderskap m. m., s. 493, återgivet i NJA II 1924 s. 568). Banken torde däremot enligt bestämmelsen vara skyldig att i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att driva in den omyndiges fordran, dvs. även att vid behov tillställa gäldenären ett krav enligt inkassolagen.

Enligt min mening kan det inte anses lämpligt att banken sålunda är direkt på grund av lag skyldig att vid utebliven betalning vidta även

inkassoåtgärder mot gäldenären. Ett inkassokrav med hot om rättsligt förfarande e. d. torde allmänt betraktas som en allvarlig åtgärd. Den bör därför åtminstone föregås av en kontakt med förmyndaren och inte verkställas annat än på särskilt uppdrag av denne. Det bör vidare beaktas att det för banken kan vara besvärande att uppträda som den omyndiges ombud vid ett kravförfarande. Detta gäller särskilt om även gäldenären är kund hos banken, vilket inte sällan torde vara fallet. Enligt vad jag har inhämtat från bankföreningen är det också ovanligt att en bank i dag vidtar inkassoåtgärder mot gäldenären för den omyndiges räkning. Har betalningsförsummelsen gått så långt att särskilda inkassoåtgärder är påkallade brukar ärendet överlämnas till någon annan, exempelvis ett inkassoföretag, för fortsatt indrivning. Det är tydligt att detta bör ske endast på uppdrag av förmyndaren.

På grund av det nu sagda föreslår jag att bestämmelsen i 2 § 6 lagen om vård av omyndigs värdehandlingar ändras så, att banken inte i lagen åläggs att vidta inkassoåtgärder mot gäldenären om denne inte betalar i tid. Ändringen bör göras på så sätt att föreskriften om bankens skyldighet att "verkställa enskilt krav" ersätts med en regel om att banken är skyldig att utfärda sådana betalningspåminnelser som är skäligen påkallade för att ta till vara den omyndiges rätt. Huruvida banken därutöver skall ombesörja krav eller andra inkassoåtgärder, inbegripet rättsliga förfaranden, mot gäldenären kommer därmed att bli beroende av särskild överenskommelse mellan banken och förmyndaren.

3.3.2 Bankens rätt till ersättning

Genomförs det förslag som jag nyss har redovisat får en bank, som har åtagit sig att för den omyndiges räkning verkställa krav eller andra inkassoåtgärder mot gäldenären, rätt att betinga sig särskild ersättning av den omyndige för åtgärderna, på samma sätt som nu gäller beträffande rättsliga åtgärder. En sådan ordning synes rimlig med hänsyn till att den omyndige som borgenär har rätt att av gäldenären få ut ersättning för kravkostnad. I detta hänseende kan ledning hämtas i den nyligen antagna lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m. m., vilken träder i kraft den 1 januari 1982.

När det gäller bankens rätt till ersättning återstår frågan om banken bör i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar ges rätt till en särskild ersättning för aviseringar och betalningspåminnelser. Bankföreningens framställning har i denna del tillstyrkts av bankinspektionen, socialstyrelsen, Stockholms överförmyndarnämnd, Svenska Sparbanksföreningen, Föreningsbankernas bank och Föreningen Sveriges överförmyndare.

För egen del finner jag inte tillräcklig anledning att i lagen föra in särskilda bestämmelser om rätt för banken att av den omyndige erhålla ersättning för *avisering*, dvs. ett förhandsmeddelande till gäldenären om en *kommande förfalldag* och om det belopp som han då skall erlägga. Lagen

ålägger inte f. n. banken att verkställa avisering, och jag finner det inte påkallat att föreslå en sådan skyldighet för banken. I åtskilliga fall kan det säkert vara ändamålsenligt att banken ombesörjer avisering till gäldenären. Det bör emellertid enligt min mening överlämnas åt banken och förmyndaren att träffa särskild överenskommelse om detta. Banken har då möjlighet att betinga sig särskild ersättning för sitt arbete med aviseringen.

I likhet med bankföreningen och de nyss nämnda remissinstanserna anser jag att det är skäligt att en bank får tillgodoräkna sig särskild ersättning av den omyndige för sådana *betalningspåminnelser* som banken, i enlighet med vad jag har förordat i avsnitt 3.3.1, bör vara skyldig att utfärda enligt 2 § 6 lagen om vård av omyndigs värdehandlingar. En bestämmelse om denna ersättning bör föras in i 8 § första stycket i denna lag.

När det gäller ersättningens storlek kan hänvisas till den reglering som fr. o. m. den 1 januari 1982 kommer att gälla enligt den tidigare nämnda lagen om ersättning för inkassokostnader m. m. Enligt 2 och 4 §§ i den lagen skall en borgenär ha rätt till ersättning av gäldenären för skriftliga betalningspåminnelser med ett skäligt belopp enligt vad regeringen närmare föreskriver. Jag ämnar inom kort föreslå regeringen att utfärda en förordning i vilken detta ersättningsbelopp anges.

Enligt min mening är det lämpligt att de ersättningsbelopp som det i detta sammanhang är frågan om anknyter till den reglering av ersättningen för skriftliga betalningspåminnelser som f. n. håller på att utarbetas. Jag föreslår alltså att det i 8 § första stycket lagen om vård av omyndigs värdehandlingar förs in en bestämmelse om att banken för varje skriftlig betalningspåminnelse enligt 2 § 6 har rätt till en tilläggsavgift med det belopp som gäller för skriftliga betalningspåminnelser enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m. m.

Det bör framhållas att ersättningsbeloppen för skriftliga betalningspåminnelser enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m. m. är avsedda att kompensera borgenären inte bara för arbetet med betalningspåminnelserna utan även för hans utgifter för dem, t. ex. för porto. Med hänsyn till detta bör banken, om den i enlighet med den nu förordade bestämmelsen i 8 § första stycket lagen om vård av omyndigs värdehandlingar tar ut tilläggsavgift för en skriftlig betalningspåminnelse, inte därutöver ha rätt till ersättning för portokostnad e. d.

4 Uppgifter om omyndigas inestående bankmedel

4.1 Gällande rätt

En förmyndare är i regel skyldig att till överförmyndaren lämna uppgift om de värdehandlingar som den omyndige innehar och som inte har satts ned hos riksbanken eller annan bank. En sådan uppgift skall lämnas när egendomen första gången tillfaller den omyndige samt därefter en gång

varje år, liksom när förmyndaren lämnar sitt uppdrag (16 kap. 2 och 5 §§ föräldrabalken). Om den omyndiges medel inestår hos en bank, skall förmyndaren enligt 16 kap 8 § andra stycket föräldrabalken styrka hur mycket som inestår. Detta kan ske genom bevis av banken. Uppgift om medel som inestå enligt motbok kan emellertid också styrkas genom ett intyg av två personer.

4.2 Bankföreningens framställning

Enligt bankföreningen har det förekommit att överförmyndare har vilselettts om den omyndiges banktillgodohavanden. Föreningen anser därför att endast bevis som har utfärdats av en bank bör godtas. Möjligheten att styrka uppgift om banktillgodohavanden genom ett intyg av två personer bör alltså enligt föreningen slopas.

4.3 Föredragandens överväganden

Bankföreningens förslag har inte mött någon erinran av flertalet remissinstanser. Av remissyttrandena framgår vidare att förmyndarna endast i begränsad omfattning använder sig av möjligheten att genom intyg av två personer styrka uppgifter om banktillgodohavanden. Något beaktansvärt behov av att ha kvar denna möjlighet torde knappast finnas. Som bankföreningen har framhållit kan denna möjlighet tvärtom i vissa fall inbjuda till missbruk. Med hänsyn till dessa omständigheter biträder jag bankföreningens förslag i denna del.

5 Ikraftträdande

I enlighet med vad bankföreningen har framhållit bör de föreslagna lagändringarna träda i kraft den 1 januari 1982.

6 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
2. lag om ändring i föräldrabalken.

På grund av lagstiftningsfrågans enkla beskaffenhet är det enligt min mening inte nödvändigt att höra lagrådet i detta ärende.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslagen.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.